

AYOLLAR TUXUMDONI KISTASINI KLINIK – MORFOLOGIK KO‘RSATKICHLARI

Isroilova Sarvinozbonu Adhamboy qizi

Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti

“Morfologiya” yo‘nalishi 1-kurs magistranti

R.M.Shermatov

Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti

“Pediatriya” kafedrası mudiri t.f.n, dotsent

Annotatsiya: Ushbu maqolada ayollar tuxumdoni kistalarining klinik va morfologik ko‘rsatkichlari o‘rganildi. Tadqiqot davomida bemorlar yosh guruhi, kista turi, hajmi va klinik belgilari statistik jihatdan tahlil qilindi. Olingan natijalar tashxis va davolash samaradorligini oshirishda ahamiyatli ekanligi ko‘rsatildi.

Аннотация: В данной статье изучены клинические и морфологические показатели кист яичников у женщин. В ходе исследования анализировались возрастная группа пациенток, тип кисты, её размер и клинические проявления. Полученные результаты показали их значимость для диагностики и эффективности лечения.

Annotation: This article investigates the clinical and morphological characteristics of ovarian cysts in women. The study analyzed patients’ age groups, cyst types, sizes, and clinical symptoms. The results demonstrate the relevance of these factors for accurate diagnosis and treatment efficiency.

Kalit so‘zlar: tuxumdon kista, klinik ko‘rsatkichlar, morfologik tahlil

Ключевые слова: киста яичника, клинические показатели, морфологический анализ

Keywords: ovarian cyst, clinical indicators, morphological analysis

Kirish

Ayollar salomatligi tizimida tuxumdoni kistalari keng tarqalgan patologik holatlardan biri bo'lib, reproduktiv yoshdagi ayollarda ko'pincha uchraydi. Kista rivojlanishi organizmning gormonal muvozanatiga, metabolik jarayonlarga va boshqa omillarga bog'liq bo'ladi. Klinik ko'rsatkichlar va morfologik tahlil kista tabiati, xavfi va davolash strategiyasini aniqlashda muhimdir. Tibbiyot amaliyotida tuxumdoni kistalarining o'z vaqtida tashxisi va monitoringi reproduktiv salomatlikni saqlashda asosiy omil hisoblanadi.

Statistik tahlil, klinik va morfologik o'lchovlar bemorlar sog'ligini baholash, davolashni individuallashtirish va komplikatsiyalarni oldini olishga imkon beradi.

Asosiy qism

Ayollar tuxumdoni kistasi – bu tuxumdonda suyuqlik yoki boshqa to'qima tarkibiga ega bo'lgan patologik shakl bo'lib, ko'pincha reproduktiv yoshdagi ayollarda uchraydi. Kista rivojlanishining sabablari turlicha bo'lishi mumkin: gormonal o'zgarishlar, ovulyatsiya jarayonidagi buzilishlar, endometrioz, tug'ma to'qima anomaliyasi yoki jarrohlik va travmatik jarayonlar.

Tuxumdoni kistalarini klinik jihatdan tasniflash mumkin. Ular asosan funktsional va patologik turlarga bo'linadi:

- **Funktsional kistalar** ovulyatsiya jarayonida paydo bo'ladigan kistalardir. Ularga folikulyar va lutein kistalar kiradi. Folikulyar kistalar odatda 2–5 sm hajmda bo'lib, o'z-o'zidan yo'qoladi. Lutein kistalar esa progesteron ishlab chiqaradi va ko'pincha og'riq yoki diskomfort bilan kechadi.

- **Patologik kistalar** tarkibida to'qimalar aralashmasi yoki patologik rivojlanish natijasida hosil bo'ladi. Ular dermoid (teratomalar), endometrioid va yolg'on kistalar sifatida namoyon bo'ladi. Dermoid kistalar tarkibida yog', soch, tish yoki suyak elementlari bo'lishi mumkin. Endometrioid kistalar esa endometrioz natijasida tuxumdonda qon bilan to'lishi mumkin.

Klinik belgilari kasallik turiga va hajmiga qarab farqlanadi. Ko‘pincha quyidagi simptomlar kuzatiladi: abdominal og‘riq, dismenoreya (og‘riqli hayz), diskomfort yoki siydik chiqarish va ichak harakatlarida noqulaylik, shuningdek ba’zi hollarda infertilite. Funktsional kistalar ko‘pincha simptomatik bo‘lmaydi, ko‘p hollarda bemorlar uni tasodifan ultratovush tekshiruvida aniqlashadi. Patalogik kistalar esa og‘riq, shish va menstruatsiya buzilishi bilan kechadi.

Morfologik jihatdan kistalar ichki tarkibi va devor tuzilishiga qarab farqlanadi. Folikulyar kistalar yupqa devorli va ichida suyuqlik bo‘lgan tuzilishga ega. Lutein kistalar qalinroq devorli va ko‘pincha ichida progesteron bilan boy suyuqlik mavjud. Dermoid kistalar esa qalin devorli bo‘lib, turli to‘qimalar aralashmasini o‘z ichiga oladi. Endometrioid kistalar qalin devorli va ichida qalin qonli kontent mavjud bo‘ladi, bu esa ultratovush va jarrohlik tekshiruvlarida aniqlanadi.

Tuxumdoni kistalarining rivojlanish xavfi yoshga, gormonal holatga, reproduktiv tarixga va kasallik turi bilan bog‘liq. Kichik funktsional kistalar ko‘pincha o‘z-o‘zidan yo‘qoladi va konservativ nazorat bilan kuzatiladi. Katta hajmli yoki patologik kistalar esa jarrohlik aralashuvni talab qiladi. Shuningdek, gormonal terapiya va profilaktik ultratovush monitoringi kista rivojlanishini nazorat qilishda muhimdir.

Kistalar reproduktiv yoshdagi ayollarda eng ko‘p uchraydigan ginekologik patologiyalardan biri bo‘lib, ularning vaqtida aniqlanishi va individual davolash rejimi belgilanishi ayol salomatligini saqlashda katta ahamiyatga ega. Tuxumdoni kistalarining klinik va morfologik xususiyatlarini bilish, shifokorlarga kasallik turini aniqlash, asoratlarni oldini olish va reproduktiv funktsiyani saqlashda yordam beradi.

Tadqiqotda bir necha ayol bemorlar o‘rganilganda ularning yoshi 18–45 yosh oralig‘ida bo‘lib, klinik tekshiruv, ultratovush, laborator tahlillar va jarrohlik materiallari asosida morfologik baholash amalga oshirildi. Kistalar funktsional va patologik turlariga bo‘lingan: folikulyar kistalar, lutein kistalar, dermoid kistalar va endometrioid kistalar.

Klinik belgilari orasida og‘riq, menstruatsiya buzilishlari, abdominal shish va diskomfort kuzatildi. Morfologik tahlil kista devorining qalinligi, ichki tuzilishi va kontent xususiyatlarini aniqlash imkonini berdi.

Statistik tahlil natijalari shuni ko‘rsatdiki, kista turi va hajmi bilan klinik simptomlar o‘rtasida bog‘liqlik mavjud. Misol uchun, dermoid va endometrioid kistalar ko‘pincha og‘riq bilan birga kechadi, folikulyar kistalar esa ko‘pincha asimptomatik bo‘ladi. Shuningdek, yosh omili ham simptom namoyon bo‘lishiga ta’sir ko‘rsatadi: 30 yoshgacha bo‘lgan ayollarda funktsional kistalar ko‘proq uchraydi, 30–45 yoshda esa patalogik turlar ko‘proq kuzatiladi.

Klinik–morfologik baholash bemorning individual davolash rejimini aniqlash va jarrohlik aralashuv zaruratini belgilashda asosiy ahamiyatga ega. Shu bilan birga, profilaktik ultratovush monitoringi va gormonal kuzatuv tuxumdoni kistalarining murakkablashishini kamaytirishga yordam beradi.

Xulosa

Tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, tuxumdoni kistalarining klinik va morfologik ko‘rsatkichlarini birgalikda o‘rganish bemorlarni samarali tashxislash va individual davolashni rejalashtirishga imkon beradi. Kista turi, hajmi va bemorning yoshi klinik simptomlarning namoyon bo‘lishiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Shuningdek, statistik tahlil va morfologik baholash kombinatsiyasi reproduktiv yoshdagi ayollar salomatligini saqlashda muhim vosita hisoblanadi. Ushbu yondashuv tibbiy amaliyotda xavfni erta aniqlash va asoratlarni kamaytirish imkonini beradi. Bundan tashqari, klinik kuzatuv va ultratovush monitoringi bemorning individual holatini baholashda, kista rivojlanishini erta aniqlashda va konservativ yoki jarrohlik davolash rejimini belgilashda muhimdir. Funktsional kistalar ko‘pincha o‘z-o‘zidan yo‘qoladi, lekin patalogik kistalar vaqtida aniqlanmasa asoratlarni keltirib chiqarishi mumkin. Morfologik xususiyatlarni bilish shifokorga kista xavf darajasini aniqlash va reproduktiv salomatlikni saqlashda yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Babadjanova Sh.A., Kurbonova Z.Ch. Ayollar reproduktiv tizimi kasalliklari: klinik va laborator tahlil. – Toshkent: Abu Ali ibn Sino nomidagi tibbiyot nashriyoti, 2021. – 248 bet.
2. Xolboyeva D.U., Egamberganova Z.A. Ginekologik patologiyalar va morfologik ko'rsatkichlar. – Toshkent: Toshkent tibbiyot akademiyasi nashriyoti, 2020. – 216 bet.
3. Fazilova S.S., Qoziboyeva S.T. Tuxumdoni kistalari va ularni davolash. – Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti, 2022. – 198 bet.
4. Shukurova N.A. Ayollar jinsiy tizimi kasalliklarida diagnostika va klinik tahlil. – Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti, 2019. – 180 bet.
5. Qurbonov, P. (2023). Kichik shaharlarda agrosanoat majmuini rivojlanish imkoniyatlari va istiqbollari (qashqadaryo viloyati misolida). *Nashrlar*, 298-301.
6. Qurbonov, P. (2023). O'ZBEKISTONDA URBANIZATSIYA JARAYONLARI RIVOJLANISHINING ASOSIY BOSQICHLARI. *Farg'ona davlat universiteti*, (3), 165-165.
7. Aminov, I. B. (2022). ZAMONAVIY MASOFAVIY TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ASOSIY OMILLARI VA TALABLARI. *INTERNATIONAL CONFERENCE ON LEARNING AND TEACHING*, 1(1).

Foydalanilgan internet saytlari

1. <https://library.ziynet.uz/book/142161>
2. www.fjsti.uz
3. <https://tktishf.edu.uz/>
4. <https://dist.edu.uz>